

Roskilde
University

Historien om miljögifterna: falken som varnar människan

Lindberg, Peter; Møller, Søren; Falk, Knud

Publication date:
2022

Citation for published version (APA):

Lindberg, P., Møller, S., & Falk, K. (2022). *Historien om miljögifterna: falken som varnar människan*. 1-13. Abstract from Pilgrimsfalken i Sverige, 50 års jubileum , Lysekil, Sverige.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain.
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact rucforsk@kb.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

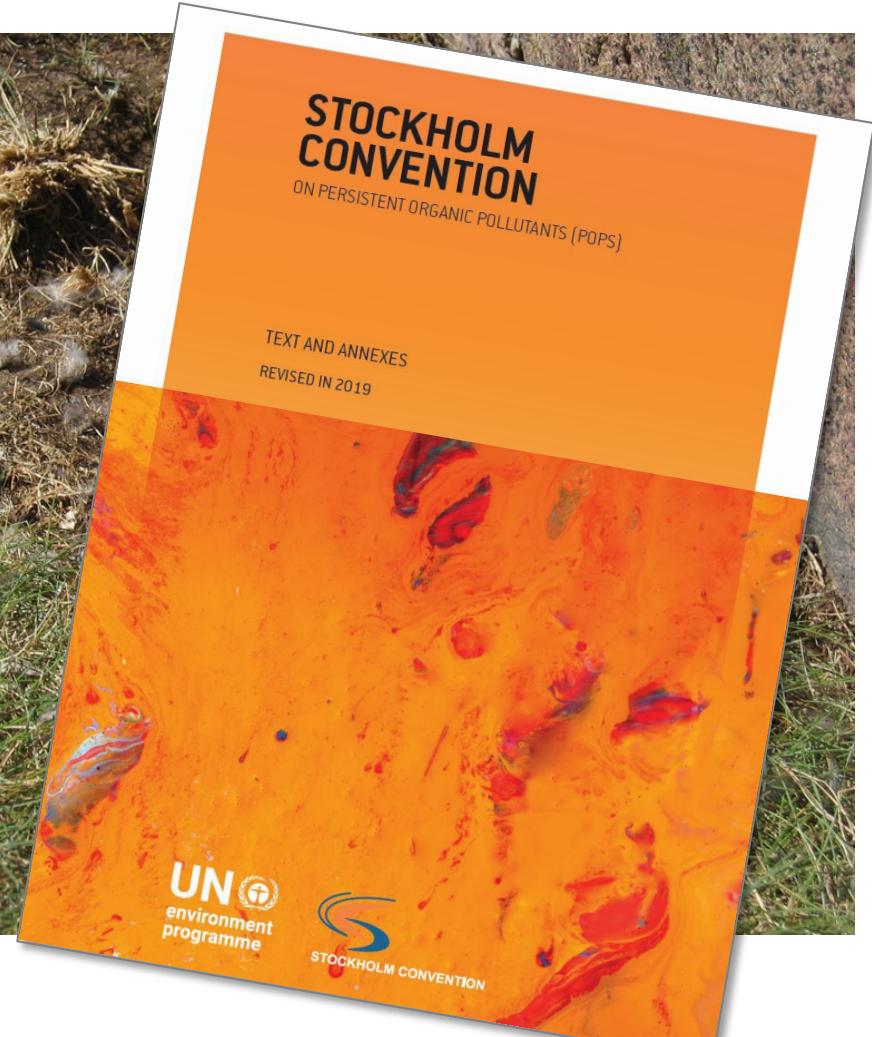

Historien om miljögifterna: falken som varnar människan

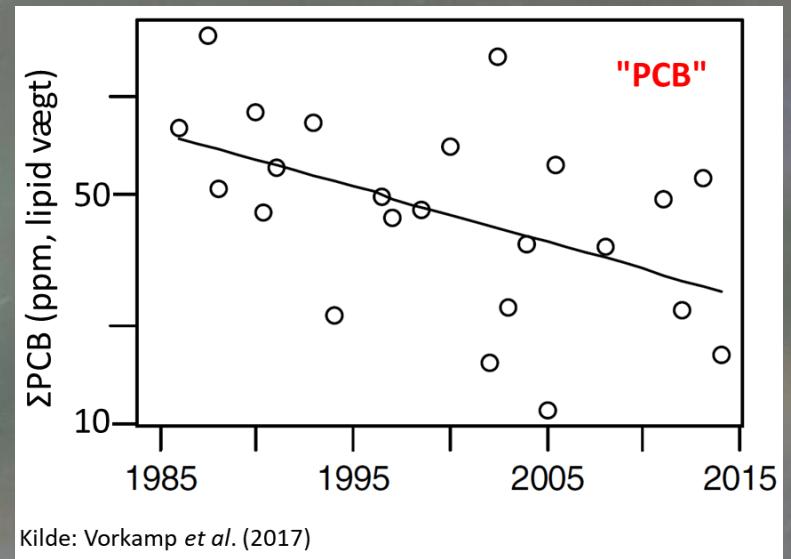
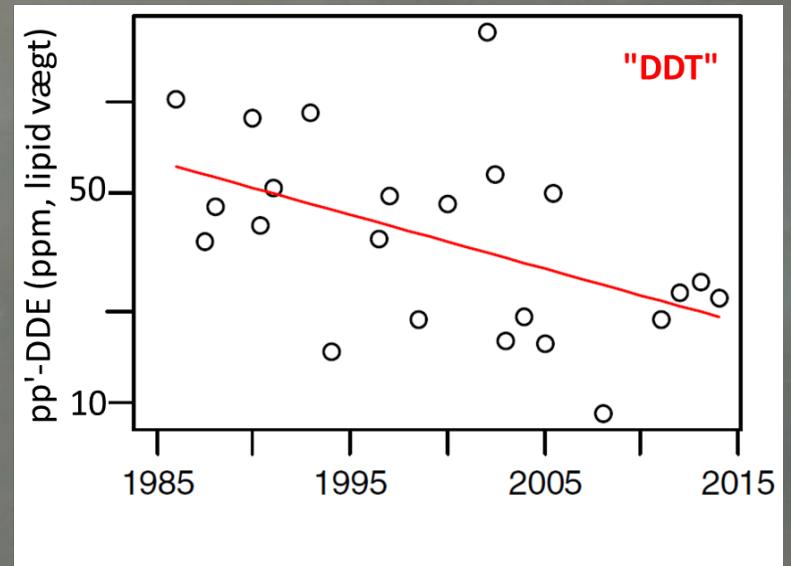
Peter Lindberg, Søren Møller & Knud Falk

Gammal nyhet: miljögiftar drabbade rovfåglar – Pilgrimsfalk och Havsörn nästan försvann

- Rovfåglarne **larmklockan** som varnade om biverkningar av vissa kemiske ämnen
- DDT, PCB och andra ämnen **förbjöds** i många länder under 1970-talet
- ... och de mest farliga ämnen **"reglerades"** sedan globalt genom på FNs "Stockholmkonvention"

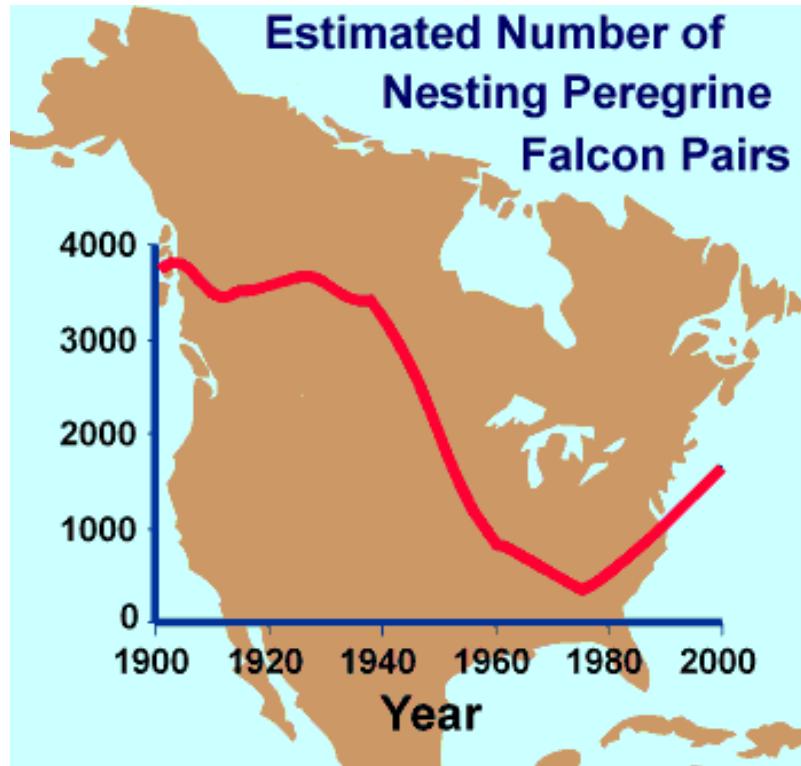
Sedan dess har "klassiska" miljögiftar minskat i rovfåglar

Kilde: Vorkamp *et al.* (2017)

Environmental Chemistry

Eggshell thickness

NATURE, VOL. 215, JULY 8, 1967

209

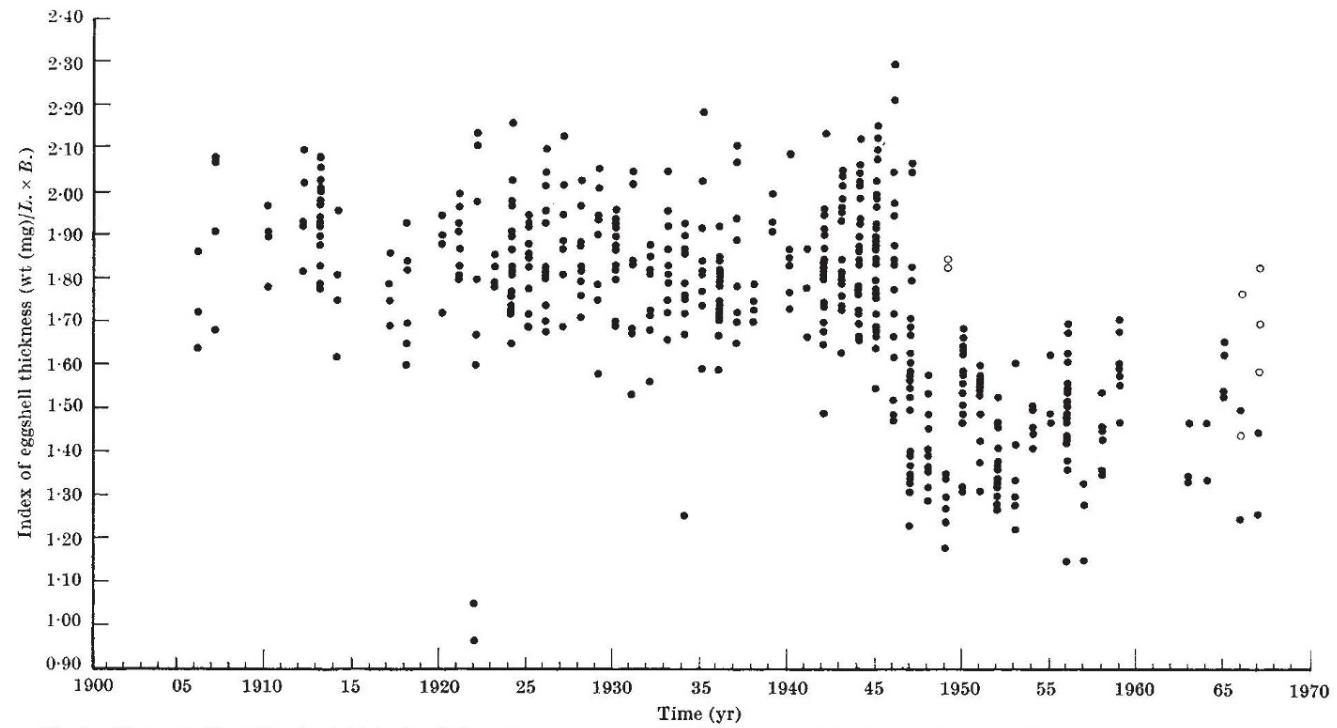

Fig. 1. Change in the ratio of weight to size (index of thickness) in eggshells of the peregrine falcon in Britain. Circles represent eggshells from the central and eastern Scottish Highlands, and dots represent eggshells from other districts (see Table 1).

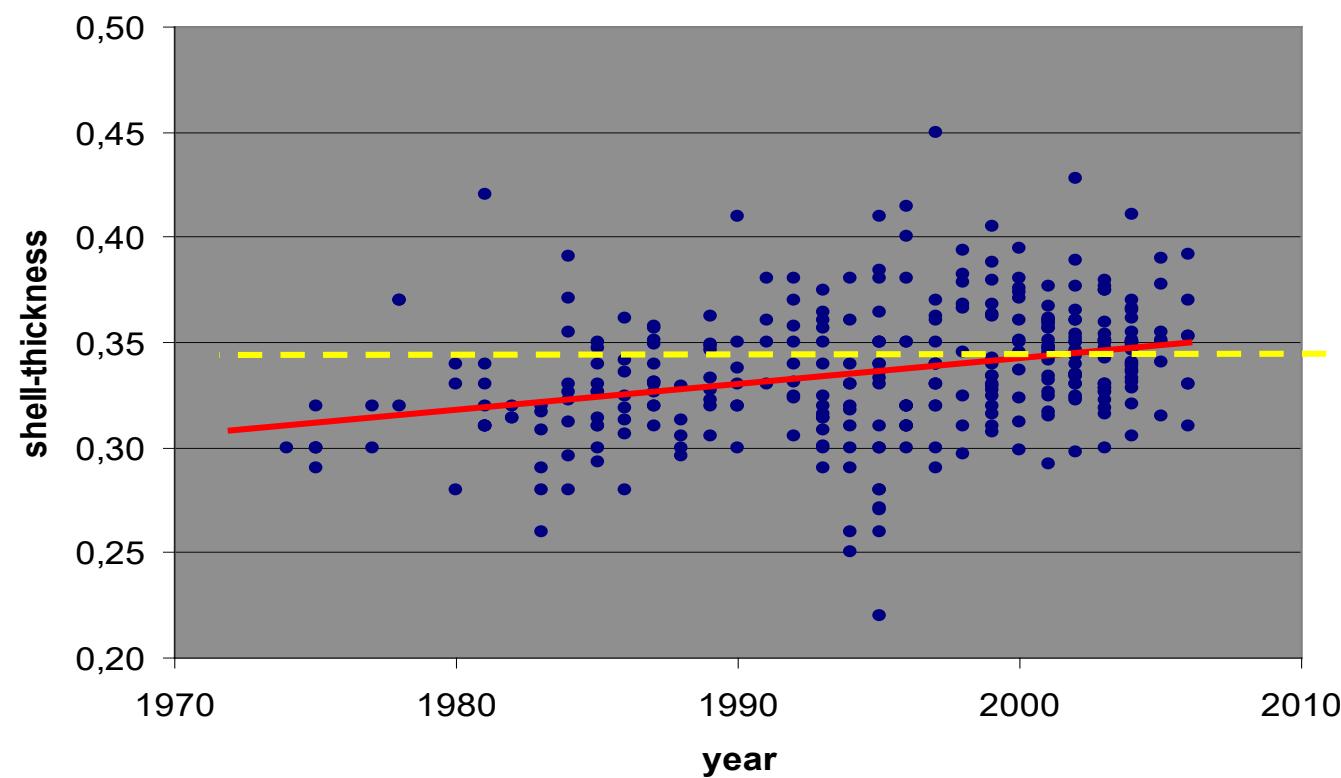
Tjockleken på äggskal påverkas särskilt av DDT

Mätning av äggskal visar hur långsamt det går att rena miljön

Ägg för dig som vill må bra.

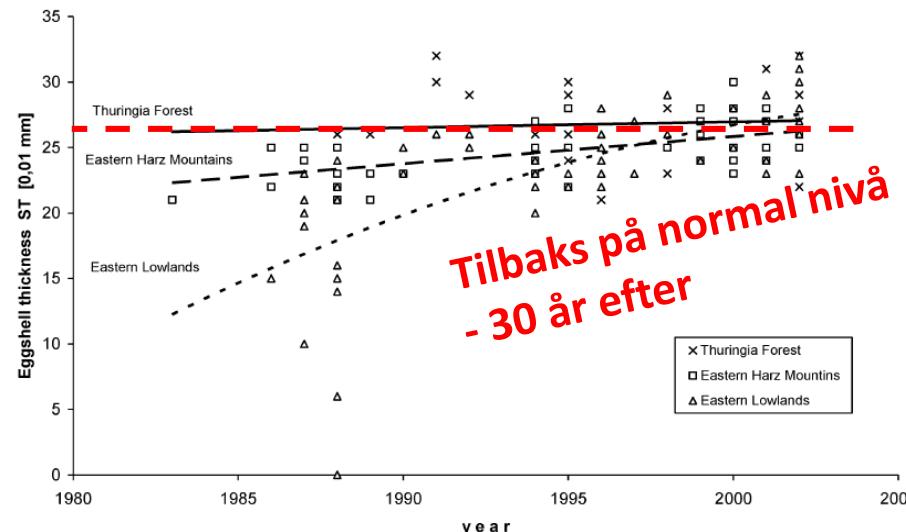
Omega-3 är en livsnödvändig fettsyra som behövs i uppbyggnaden av hjärnan och som skyddar mot hjärt & kärlsjukdomar.

shell-thickness (mm) 1972-2006

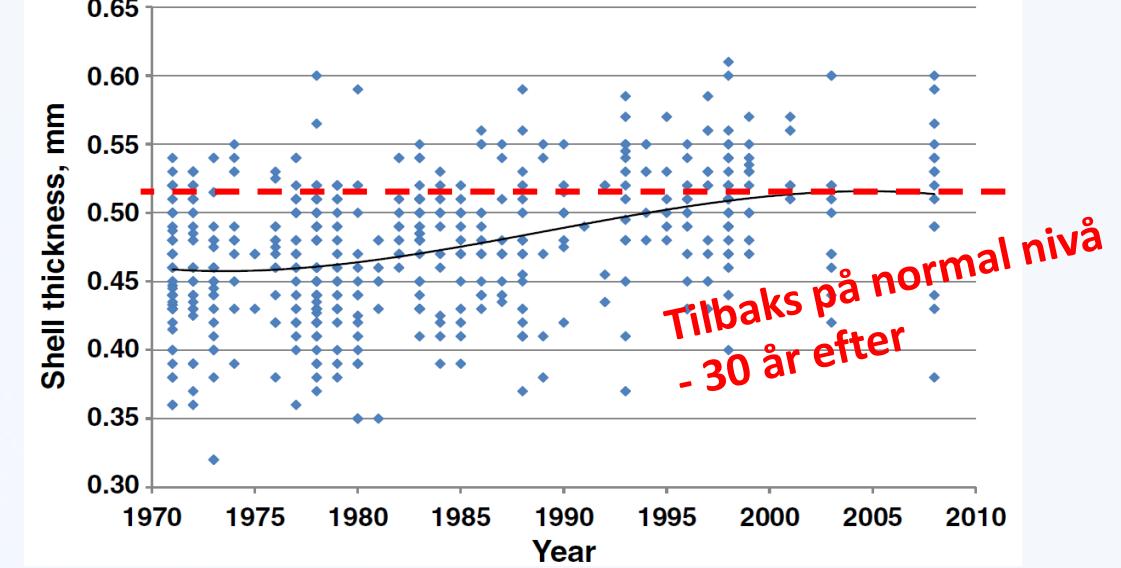
Svenska Pilgrimsfalksägg
"normal" tjocklek kring
år 2000 – ca. 30 år efter
DDT förbjöds

Pilgrimsfalk, Tyskland

Wegner et al. (2005)

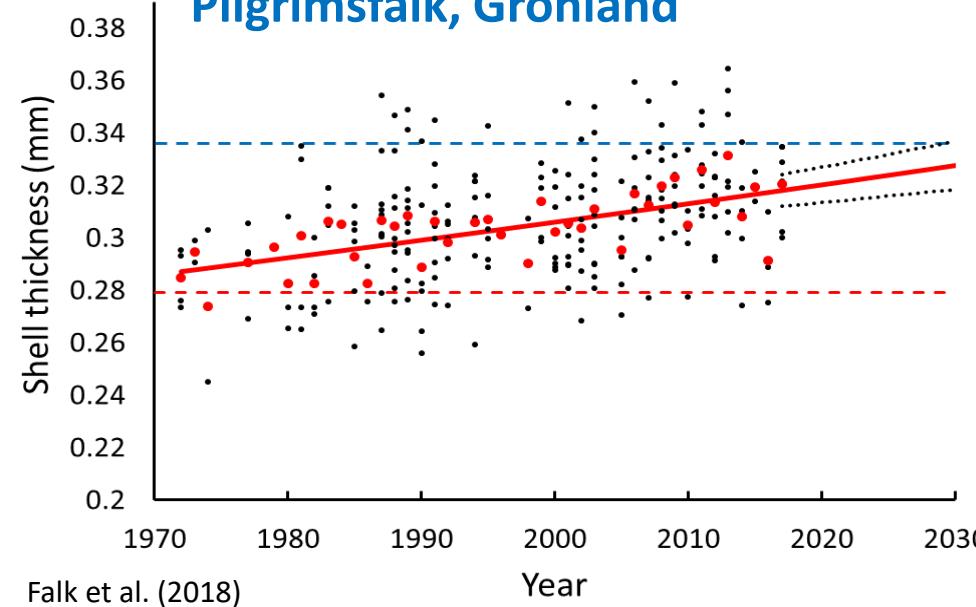
Fiskgjuse, Sverige

Odsjö & Sondell (2014)

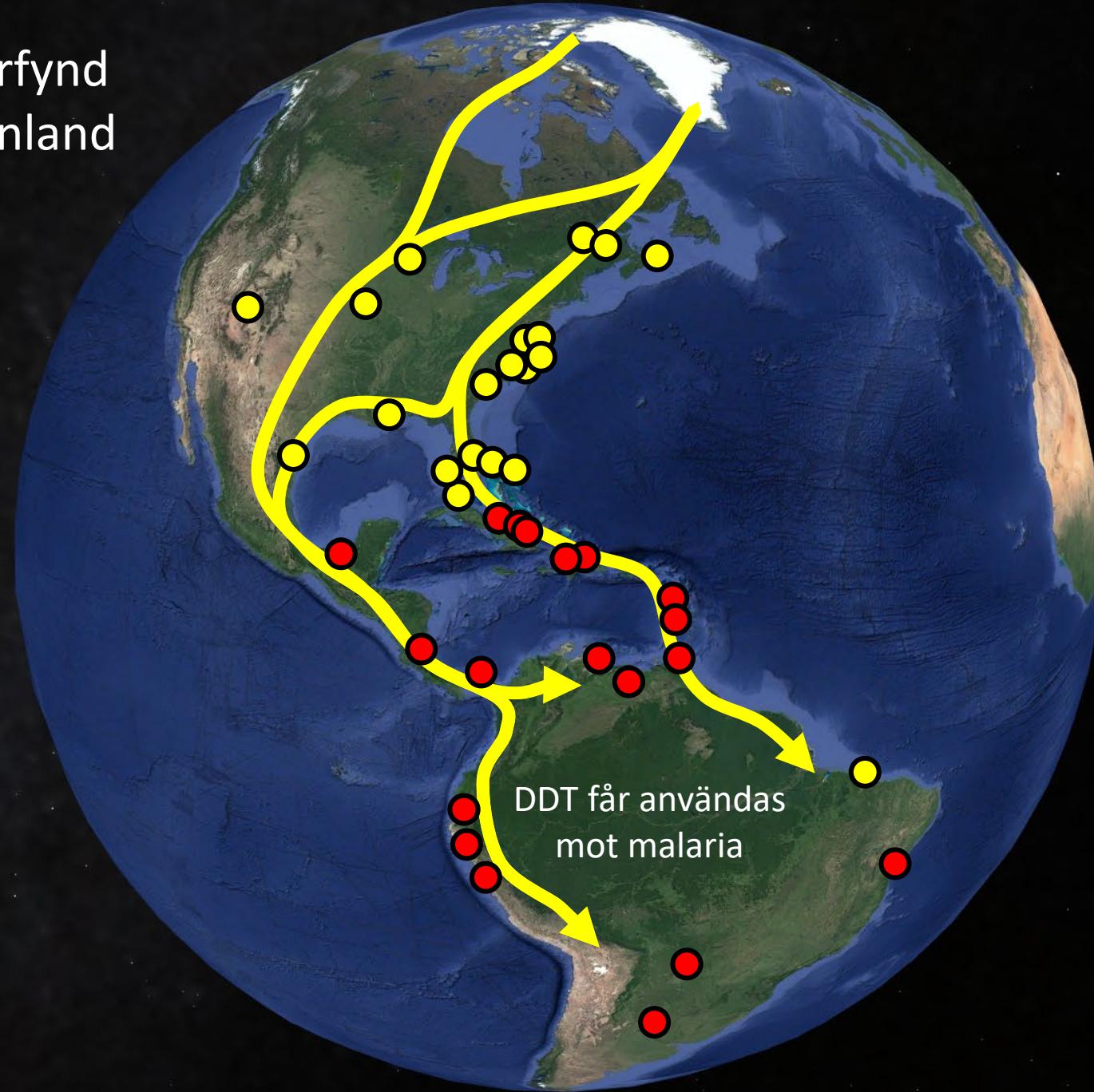
Pilgrimsfalk, Grönland

Falk et al. (2018)

Migration och återfynd Pilgrimsfalkar, Grönland

- Sträck
- Vinter

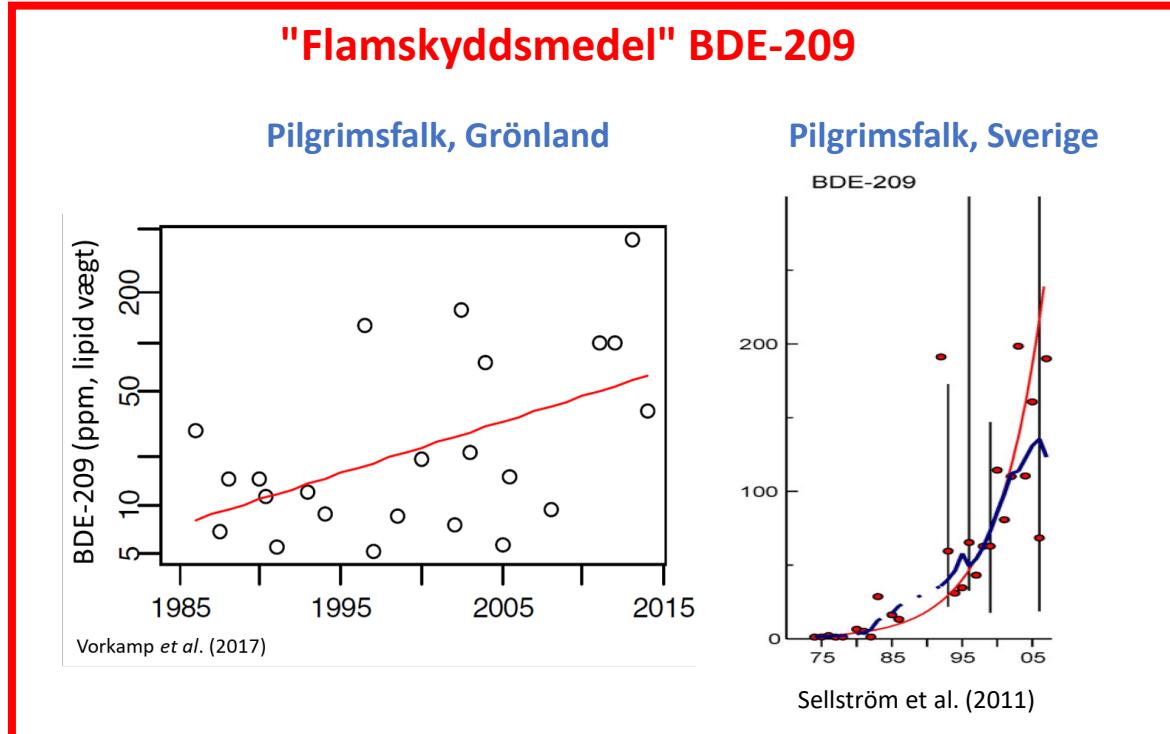
Fortsätta följa miljögiftar genom rovfåglar
- häckningsframgång och prov (ägg, skal, fjädrar etc.)

Analyser av rötägg varnar om nya risker

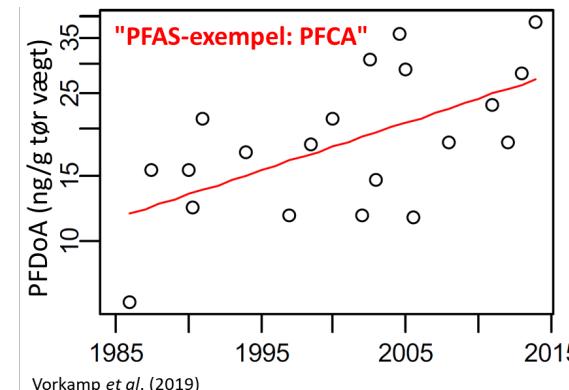

... kraftigt ökande mängder i ägg bidragit till att få ännu ett ämne på "förbuds-listan"

Stor chans att också få en rad PFAS ämnen på "listan" – delvist tack vara analyser av Pilgrimsfalk

Falken varnar fortfarande människan

Tack